

מי אפסיים רדודים

המבקר ללבוש, גם כעת שספרות זו ראויה לאדרת של קבצן. למרות שכאמור, יהיה ניסיון מעקב אחרי האופנים והמהויות של הטכסטים הנ"ל משול לחתול הרודף אחרי זנבו, צריך בכל זאת לנסות את הבלתי אפשרי, הואיל ונביעות העומק של התופעה נחשבות בעיניי ראויות לטיפול, לארדווקא תוצאותיהם הישירות. ככלות הכול, רומאנים כהללו שכונתת הדרה לזר (ורבים אחרים) אפשר פשוט לא לקרוא, ולהשתדל ולעבור עליהם לסדר היום, כאילו לא היו רומאנים אלה מעולם.

אורכה של רצוניה יהיה רצוף בכדיקת תהליך הוורבאליזציה של החלל הריק החווייתי המצוי בטכסטים האמורים 'לעומקם': קודם-כול מילים. ובעיקבות המילים ונוכע מהם (לא הכרחי, לא רצוי) — משפטים. והרי תחנה נוספת במיראקל, מסע יסורים של קורא המבוסס במי-אפסיים רדודים (וגם זה תהליך 'קדם-ביקורת' — התבנית מתפוררת תוך כדי קריאה). ובעיקבות המשפטים — פיסקאות, פרקים וכך הלאה. — עד שהדברים מתלכדים להיות "מכאן והלאה".

ההנחה המיוסדת מראש היא, שכל "תחנה" במסע המילים, המשפטים והפיסקאות צריכה לשמש משוכה ערכית, ועל המספר לעצור ולהתכונן, לבדוק את ה"מצאי" ואת ה"מלאי", שהרי לשם כך ואך-יורק לשם זה נוצרו מילים, משפטים ופיסקאות, כמין תמרור אזהרה לאפיגון המצוי: עצור והתכונן לאחור! ובאשר משוכות אלו אינן קיימות, והסופר (באשר הוא סופר) משתכר ממיליו — צריכה מערכת חיצונית לעצור אותו במירוץ המתכנס רוכב-ככולו על אשראי מתדלדל של ספרות, הספרות העברית עצמה, ובהקשרים רגולאריים — מצד עצבי, סכלנותו, ומידת האמפאטיה של הקורא המודע.

ואולם, במצבי רגרסיה ודפורמאציה בספרות כל פירכה הופכת להיות אפשרית. ממילא ציפיה זוטרחה להפעלה מוקדמת של קריטריונים בסיסיים של הערכה, אשר על פיהם, אין צורך לומר — אמור היה בית-ההוצאה להחזיר

א. פרפטום מובילה ספרות

כל ניסיון לרדת עד פשר התופעה הספרותית המקיימת בתוכה התרת רשות עקרונית לכתוב ולהיכתב* בנוסח שנדון בו יהיה כנראה ניסיון מדכדך וכושל. לרשותו של המבקר, המבקש כאן להגן על ציבור קוראי-הספרים כאשר הוא, ולבחון את המארג או התלכיד שלפניו, שמורות מעט מילים מן המילון למונחי הספרות — אבל הן יוצאות ריקות לחלוטין. אין להן משמעות בהקשר זה, בבחינת שיכתב-מגן מילולית שיוצר כאן המבקר, כדי לשמור על עצמו מסכנת עצמו. נעלה מכל ספק — לפנינו סוג של פרפטום מובילה שמקורו, אני מנחש, מרצרות (מוביילים), אלה הנצנצים שהפכו עיסוק מרכזי בחייה של גיבורת 'ירח בעמק איילון' ונהפכו לבסוף מסמן ספרותי מרכזי (מיטאפורי) לפרפטום מובילה של חייה, ואם יורשה לי להוסיף — הפרפטום מובילה שיצרה כאן ע.כ. כרמון בקרב מיגור רחב של יוצרות בקרב "הסיפורת בת דור המדינה המאוחר"***. כפיתחה של הרצוניה ביקשתי לכתוב אזהרה כפולה, גם לקורא, גם למבקר עצמו — כל ניסיון לרדת עד חקר התופעה המילולית וההכפלה הוורבאלית המאפיינת קוורום זה של מספרות יהיה משול לניסיון חפינת מים ביד. ב"צומת ספרותית" שכזאת, מהווה 'ביקורת הספרות' מעין מלאכת מזיגות של "מצוות אנשים מלומדה" ו"בגדי העשיר" שצריך

*** והרי קוורום "מכובד" מקרב "סיפורת בת דור המדינה המאוחר" העונה על "תיסמונת הנצנצים" של ע. כהנא-כרמון: ה. לור, י. מריני, א. דים, ר. מטלון, ל. מושון וכו'.

* ולכל המעוניין: הדרה לזר, 'מכאן והלאה' רומאן, הוצ' סימן קריאה והקה"מ, 1983 (אבל הבחירה בדוקומנט אומלל זה היא מיקרית, בבחינת 'מידגם מייצג').

השפורפרות שמקומם יכירם (!!) על שולחן התמרוקים."

"היא אהבה חדרי אמבטיה. להימצא בהם, לשהות שעה ארוכה במים. חשוב היה לה שהכול שם יהיה עשוי היטב, שלכיר, לאריחים, ולאמבטיה עצמה יהיה מראה מוצק ושעיר, שכן חדרי אמבטיה משובחים (!) נהנו באותה אטימות חלקה ובאותה איכות של מיבנה בר קיימא (!) משום כך ערכה מעל לכיור, במדור האמצעי של הארון הגדול, שדלתותיו שימשו לה כמראה, את הצלוחיות, את הבקבוקים ואת השפורפרות שמקומם יכירם על שולחן התמרוקים" (עמ' 14).

אקדים ואומר – אין אלו הטריויאליות והבאנאליות והאטימות הספרותית של חדרי-אמבטיה משובחים המקומות את הניצב מול הטכסט, שהרי רשותו של מספר לכתוב את כל הטריויאלי והבאנאלי השמור עימו – מינחה לקוראי הספרות העברית, מה גם שאין הבאנאלי והטריויאלי אלא בבחינת רפלקציה, השלכה של נפש הגיבורה על חדרי-אמבט הסוככים אותה – הלשון, או השימושים הלשוניים ראויים כאן לדיון עקרוני. הלא אני סברתי לתומי שמבקר ספרותי עוסק בספרות. מה שלפנינו, אינו אלא תערובת מילים האמורות לשמש טכסט פירסומי לחדרי אמבטיה, לאסלות ולכיורים. בבקשה: מוצק, שעיר, בר קיימא, משובח, חלק. זה האטרביוט המילולי שצריך לשייכו באורח בלעדי לטכסט פירסומי מובהק.

נישאר רגע, ולא במיקרה, בחדר האמבטיה. גבי בנימין, גיבורת הרומאן, מבצעת שמה את הפעולות כדלקמן: "הסירה מיכסה מעל צלוחית זכוכית כבדה, טבלה אצבעה במישחה הלבנה, הבלתי מבושמת, (100% נטולת ניחוח, היה כתוב על הצלוחית) המדיפה עם זאת שמץ ריח רענן, נוסך ביטחון, של מישחת שיניים" (עמ' 15). אין ספק: לפנינו הנמכת הקוד הספרותי והגבחה המודוס הפירסומי בבחינת זה אקווילנט של זה, זה מותנה בזה.

עוקצם של דברים מצוי, כמוכן, בהיבט אחר: אילו הציעה המספרת הנ"ל טכסט מעין זה למשרד-פירסום, על מנת שישכור את שירותיה ככותבת תמליל שקורין קופירייטית בלעז – היתה נדחית בשתי ידיים. אוי לו

למחברת את כתב-היד, ואולי אף להפקיד שמירה מעולה על המגירה למען לא יראה הטכסט הנ"ל אור-עולם – הופכת להיות ציפיה מופרכת לגמרי. הוצאת-ספרים מכובדת, מה גם ציבורית, אמורה ליטול מידה של אחריות כלפי המתרחש בספרות, שזה ככלות-הכול פאזל המורכב בדידים בדידים, ו'מכאן והלאה', והדרה לזר מהווים בה בדיד, ובדידים כאלה יש לנו רב מכדי לשאת.

צריך לחזור ולהזהיר: אין כאן עיסוק ברומאן לא-קאנוני, שהרי במערכות ספרותיות מוקנות כראוי והמצטיינות בביקורת עצמית אפקטיבית יש מקום לדיכוטומיות מן הסוג האמור. בספרותנו פועל סוג-עיקרון אחר – מערכת מעורבת וסובלת ממגמה מעורבת. ממילא, מצב זה של דברים מוביל למצבי-גבול מצחיקים, ו'סיפורת' של הדרה לזר הופכת להיות חלק מן הקאנון. במצבי התפוררות ורגרסיה, גם לסטיגמה של בית-הוצאה מכובד יש ערך "קאנוני" משלו. נסכם, איפוא, ונגדיר: הנורמאטיביות של המערכת הספרותית בארץ לא מספקת ביטחונות ראויים. "הסוחר מסנדר" מוכן להדפיס כמעט כל דבר, שייראה אופנתו.

ב. עקרון ה"קרקעית" בספרותנו

ועדיין חובת ההוכחה של כתב-קטיגוריה זה חלה עליי. זוהי מלאכה מתישה, מעייפת, הפועלת גם היא כפרפטום מובילה. אם כן; הוכחה. נתחיל במילים. מילים: התבוננות, חמדנות גואה, שיכחת הכול (עמ' 72), אהיל, כסף, זנווה, חדרי אמבטיה (עמ' 14). והמילים צריכות להתלכד מצוות אנשים מלומדה למשפטים. משפטים בבקשה: "היא אהבה חדרי אמבטיה. להימצא בהם. לשהות שעה ארוכה במים" עוד משפט? בבקשה! "חשוב לה שהכול שם (!) יהיה מוצק ושעיר (!!) אבל בספרות רגרסיבית ודפורמאטיבית ה"קאטאלוג" לא מספיק. צריך גם וקטורים של עומק. עומק בבקשה!: "שכן חדרי אמבטיה ניחנו באותה אטימות חלקה ובאותה איכות (!) של מיבנה בר קיימא". ועל דרך האבולוציה הספרותית צריכים, מוסכם על הכול, משפטים להתחבר לפיסקאות. זה החיבור, זוהי מלאכת הקישור: "משום כך ערכה מעל הכיור, במדור האמצעי של הארון הגדול, שדלתותיו שימשו לה כמראה, את הצלוחיות, את הבקבוקים ואת

ניסיון לקיים אינטנסיביות ליטראטית-ריגשית, על בסיס של ריק תימאטי מוחלט (שיתורגם במקביל לריק קיומי מושלם). כפי שכבר הוזכר, מקור התופעה הזאת בספרותנו היא עמליה כ. כרמון. אבל פוסט מורטם על 'זירח בעמק איילון' יצריך אמירה מפורשת: ע. כ. כרמון מצויידת מראש בכלים של סופרת, ובמימדים שאין לזלזל בהם בשום פנים. גם על בסיס של ריק-תימאטי מוחלט, ככל שנוזהה את התופעות המקדימות לכתיבת 'זירח בעמק איילון' ומכאן והלאה' כאקוויואלנטים, ולחילופין על בסיס תמאטי מדולדל להפליא בשדות מגנטיים, מצליחה פאראדיגמה זו של הקוורום המוזכר ליצור תהודה המתבססת על יכולת תיזמור של מיכדים רב-קוליים ועל יכולת דיוק שבהגדרת סיטואציה נפשית (לא עומק פנימי, או מעמקים ואין לגזור גזירה שווה בין זה לזה — מבקרים רבים הולכו שולל!). ולמרות היתרת המילולית המתרדת לא פעם לפטפטט כגון 'פיוטי' התוצאה במיכדיה של עמליה כ. כרמון היא לא פעם שיקוף נכון של ממשות ופוקוס חד. מערך יכולות מעין זה אינו מצוי בקוורום "ממשיכי דרכה" של ע. כ. כרמון המנויים לעיל, והיכולות והמיומנויות של בעלת הנוסח מומרות בקרב ממשכיכות דרכה במאניפולאציות עלובות של מילים, עומק של חדרי אמבטיה, מאקטים של קארטון וקש.

נמשך ונסייר ברומאן שלפנינו. ולשאלה מה יתרחש בהמשך, עונה בצורה ממצה וחדה הרבה יותר הטכסט שעל גב הרומאן לאמור:

"חל עירער. בחייה של גבי בניימין. תקינותם נפגמה בבת אחת (עוד נבדוק כיצד בא הדבר לידי ביטוי — א.ג.) והיא רואה את מה שמסכיבה בצלילות אחרת (...) בעוד אי הסדר בחייה פושט והולך (...) היא פוגשת בג'ון סאלס כורי, ערבי יליד חיפה כמותה (...) הקירבה ביניהם (...) הופכת לאהבה אשר ככל שהיא מתעצמת כך חוסר התוחלת שבה' וכו' וכו'. הקורא התמיה והמפקפק לבטח ישאל איזה ביטוי מקבל העירעור בחייה הסדורים של גבי בניימין ומהו התיכונות הספרותי של עירעור זה. ובכן, היא אוכלת שתי מנות פלאפל עם טחינה! אין זו בדיחה של כותב הרצוניה, אלא מציאות ספרותית מדכדכת. טכסט כנתינתו. הגבי בניימין גיבורת הרומאן עוצרת מכוניתה על יד דוכן

למשרד הפירסום שישכור שירותי תימלול בלים, חד-מימדיים ומשוטחים כאלה — הלא ניטל עליי לפשוט רגל ויד. 'התרת רשות' זו של משרד-פירסום להישרד אינה בכחינת מובן מאליו כהקשרה של ספרות. במילים ברורות: הסיפורת העברית הפכה להיות מחסן זיבורית לכל התרחשות מילולית מקולקלת.

וכבר דילגנו על פני עמוד שלם ברומאן ועדיין אנו מצויים בחדר האמבטיה. אין זה מיקרי כלל — גיבורת הרומאן שוהה בו כ-10% משטחו (המילולי) של הרומאן, קרי: עשרים עמודים מכלל מאתיים. זו עונת הרחצה של גברת אחת גבי בנימין, בחדר הרחצה של הקוטג' (הטורי?) המפואר המצוי ב"קו המבט" של הסיפורת בת שנות השמונים. ונשאלת השאלה על מה ולמה ראתה גיבורת הרומאן לשכון ככה בחדר הרחצה? והתשובה המתאחרת כוא תבוא: יען כי נשף-ריקודים הקרוי בשפה תת-חיקנית מסיבה יתרחש אצל זה וזה, בעל הקוטג' המפואר ההוא (אקדים ואעיר שאפילו האותנטיות שבתיאור ההווי של שוכני הקוטגים והווילות יצאה ברומאן פגומה ולא אמינה, שהרי תיאור הווי זה מצריך למיצער כישורים עיתונאיים — וגם מכישורים אלה חפה המחברת לחלוטין). כנשף-הריקודים האמור, תפגוש גברת-הלככות של הרצליה-פיתוח או סביון את גבר חלומותיה הניגלה כערכי, ובכך יחקיים רומאן (ורכאלי) בין השניים. דבר הנשף, נוטל עוד 5% (מכלל מאתיים עמודים שהם 100% 'נטולי ריח' המהוים את שטחו המילולי של הרומאן).

אלא שבעמוד החמישי לאודיסיאת הרחצה באמבט שקדמה לנשף, כבר חש הקורא שהסיטואציה נמתחת במתכוון, כאילו לועסים גומילעיסה ההופך חפל. אין להתפלא על כך במיוחד, הואיל וברומאן כולו, לא מתרחש בעצם דבר. לא בפקטור של עיליה וגם לא בפקטור חשוב יותר מבחינת הישגיה ה"וודאיים" של סיפורת זו — התרחשות מילולית כרגם-סיפורת עילאי. תורשה לי כאן הפוגה קלה ממלאכה מדכדכת על-מנת לנסות ולהגדיר את מקור התופעה, את המודל הראשוני, המוקדם, שהתיר רשות קונצפטואלית לכתוב לא-כלום על לא-דבר, ואולם, מהי הגדרת התופעה בכללותה? ובכן, ההגדרה תהיה

הוואריאנטים שקמו לו בורח מהתרחשות, גרוע מזאת — בורח מכל התחייבות בסיסית לספר סיפור. לרומאן, אגב, אין בכלל פאבולה, והתוצאה היא סוג של רכיכה ספרותית.

אחסוך מן הקורא בדיקה וקריאה-משווה בהישגי ה"אפאראט המילולי" של 'מכאן והלאה', ונעבור אל התכנית הספרותית וניווכח בצמיצום כל המערכת, הזיקות, הארמזים (אלוזיות) — כל הנחשב כמצוות אנשים מלומדה* למערכת קווים-כתמים וקישורים הבונים יצירה ספרותית. כמה שלפנינו מצטמצמים הדברים לכדי מערכת אניגמאטית אווילית — סודה וצקן לחשה של גברת אחת מן הווילה בסביון בבחינת (התרצה לדעת מה בנפשה של גבי בנימין הקסומה? קרא כיצד היא אוכלת פלאפל ותדע!) הלפידארות, הפושה בכול למרות ההכפלה המילולית (בבחינת התרצה לדעת כיצד מגיעה הנפש הקסומה לצלילות אחרת? קרא כיצד עוקבת הגברת אחרי חשבון הבאנק שלה, זו הגברת שאינה זוכרת למה בטלה את השיק שבסיפחו נכתב "מבוטל" — עמ' 11 — ותדע — תדע בנוסף כי חל "עירעור"). וכבר השאלה אינה מקושרת בכישוריה או בדלות כישוריה של גבי לזר, אלא במאפייני הסביבה הספרותית, באינקובציה המאפשרת והמאשרת את התופעה.

ניתנת האמת להיאמר — לעיניי היבטים לאו דווקא ספרותיים, ולגבי עצם הקאטאלוג שמציג הרומאן, עלולות להיווצר קונטמפלציות מחדות למדיי. אלא שהתופעה, גם הספרותית וגם הכמותית, וסכנות השפעתה על המאגר הקיים, אינן מחדות כלל. כתנאים אחרים של הקשר ספרותי כללי צריך היה להתעלם מן הרומאן ולנהוג בו כאילו הוא איננו, ולקוות שהתופעה תחלוף מעצמה. אבל התופעה אינה חולפת, ויששה פרקים של איה*** יוביל בכנפיו את 'מכאן והלאה'. מה יוביל בכנפיו 'מכאן והלאה' לא אעז אפילו לנחש. הפיתוי הטמון במילים הדורות, ממילון לאפידארי של בתי-מרקחת ומודעות פירסומת (מוצק, שעיע, בר קיימא וכו') הוא רב, בבחינת

פלאפל בדרום ת"א ומבקשת (פעמיים) חצי-מנה פלאפל עם טחינה, ואף מלקקת את המפית המרופשת (עמ' 11-8). בנקיטת חפץ אני נשבע שחזרתי וחיפשתי עירעורים אחרים ולא מצאתי אלא "צלילות" אחרת, בה בודקת הגברת בחשבונות-הבנק שלה ורואה נכוחה כי אכן סדורים הם המיספרים בשני טורים: טור זכות וטור חובה. בצלילות נפלאה זו שלאחר מנת פלאפל בטחינה היא גותנת ליבה לכך שטור המיספרים של 'חובה' מלא יותר מ'טור הזכות' הפינאנסי שלה. אפשר ואין לפנינו אלא מיטאפורה מתוחכמת ל"הקשר הספרותי" של העיניין.

דומה שאני פטור מלהמשיך ולעקוב אחרי הרצף הטכסטואלי הנ"ל. ממילא שום פירכה וסירכה לא תפתיע קורא יגע כמוני. בספרות המצויה בשיאה של גרסיה הכול אפשרי. זכור לי שכקורא סיפורת סתם, עדיין לא באדרת מבקר, אחזתי ב'קווים וקשתות' ליעל מדיני, הר"מ בקוורום, ואמרתי לעצמי שזוהי הקרקעית. נמוך מזה אי-אפשר לה לסיפורת לרדת, ומסתבר שנכוננו לי כהנה וכהנה הפתעות במהלך שלושה-ארבע השנים שעברו מאז. אין טעם להמשיך ולהדגים, שהרי ממילא קל לפצח את הקודיפיקאציות של ה"סיפורת" הזאת ולא קשה לסמן את המודיפיקאציות שלה. ולשאלה מה מתרחש בהמשך — קיימת תשובה אחת וישירה — לא מתרחש דבר. לא נוצרת איזו אינטר. יה מכלל שלל הזיקות עליהן רומז הטכסט שעל גב הרומאן — לא מהיבט אפשרי (היינו, אפשרי לפיתוח) של מיקרה אהבים בין ערבי ויהודיה, ואפשר שכיוון זה, למרות מרכיב ממשי של שידפון הקיים בו (נושא "בטוח", אבל "שרוף" לחלוטין) היה מוציא (למיצער) את הרומאן מתוך אוטיזם מילולי היפרבולי. בעצם, גם סיפור מעשה אהבים "סתם", כל דבר החורג מגבולות הדיפוזיה המילולית לבדה, היה מזריק לרומאן חיות ממשית. נגדיר, איפוא, ברורות ובאופן ציורי במקצת שמרכיב ה"אופציה" הטמון ברומאן כמפורט ב"חשקיה" שעל גב הספר ניגלה כעוד אופציה ספרותית כוזבת, כעוד אפליקאציה מילולית חסרת כיסוי. ואין לתמוה על כך כלל, הואיל והבסיס עליו מושחת סוג הרומאן הזה, החל מפאראדיגמה שלו ('וירח בעמק איילון') ועד אחרון

*** הדרה לזר, 'שישה פרקים על איה', רומאן, הוצ' סימן קריאה, 1977.

הבדיקה (...) התערבות מצידנו רק תזיק כאן. וצריך לחכות ולהשאיר זאת לגוף, אמר, הגוף עצמו יפלוט (!) זאת (!!!) בכוא הזמן, וצריך לחכות ולהשאיר לו את הדבר ולא להתערב" (עמ' 6).

מעבר לזיהוי המיידים של סוג המשפט המרושל לכאורה, המאפיין את ע. כ. כרמון (אלא שעמליה כ. כ. מחושבת אפילו בכתיבת סיפורת רעה שלה, ה. לזר כותבת משפט מרושל כיוון שהיא אינה יודעת כתיבת סיפורת מהי), ובהנחה מיוסרת מראש שרופא כלשהו בעולם מתפייט ומקשקש ככה, עלינו להניח גם כהנחה שרופאנו זה אינו מתכוון במלה גוף לסיפורת מאז דור הפלמ"ח והלאה, כי אילו בדק הרופא את גופה של סיפורת, היה מגיע לדיאגנוזיס אחר לחלוטין ושוקד היה להסיע את הפגר באמבולאנס, לניתוח דחוף. ברומאן מתכוון הרופא לפג תינוק שצריכה גיבורת הרומאן להפיל (או כלשון הכתוב: לפלוט). פג זה, לכל המעוניין, הוא האנאלוג להתרחשות שתבוא – סיפור אהבתם של ג'ון סאלס כורי (על מה ולמה מזכיר לי שם "מעורב" זה את שמותיהם של גיבורי הרומאן הרומאנטי מבית "מזרחי"? אלאוהי האסוציאציה פתרונית) וגבי בנימין, אהבה שתוצאתה היא פג מטאפורי. ובמחשבה נוספת: מאחר וגם האניגמטיות הטמונה ברומאן מרושלת במקצת, אפשר להרחיק לכת ולתרגם את המיטאפורה הנ"ל לפגיה של תינוקות ספרותיים, מתוך האינקובאטור הידוע של ע. כ. כרמון ובית-מדרשו הרדוד של "הקיבוץ המאוחד".

נעלה מכל ספק: בין הרומאנים המפוארים של רחל איתן ולבנה מושון, ימצא 'מכאן והלאה' מקום של ממש, אם ננקוט פאראפראזה על הכתוב בגב הרומאן ("הרומאן הראשון של ה. לזר 'שישה פרקים על איה' (...) קבע לו מקום של ממש בסיפורת העברית"), וזאת בהנחה מיוסרת מראש שהסיפורת העברית אינה אלא שחבה בלה, שקועה במי-אפסיים רדודים.

התעמלות ורבאלית דמויית כתיבת סיפורת המאפיינת, אגב, את הקוורום המוזכר כולו. ולתופעה בכללותה היבט נוסף, מביש לא פחות – זו הרגרסיה המאפיינת את רוב ביקורת-הספרות שלנו מאז מות קורצוויל ועד היום. ביקורת שסיפקה "התרת רשות" (חלקית) ל'שישה פרקים על איה', ניטל עליה על-פי עקרון כדור השלג במידרון, לעסוק עכשיו ב'מכאן והלאה'. וכבר איני מאמין יותר בטעמם הרע של בתי-ההוצאה, ו"עקרון הקרקעית", היינו שנמוך מזה כבר אי-אפשר, הולך וניגלה כעקרון כוזב.

ג. באמבולנס, לבית החולים !!

השאלה הנוחרת בלתי-פתורה היא על מה ולמה לשחת מלים לריק, והרי ברור וידוע העיקרון הטוען כי צריך קוהרנציה בין מסמן ומסומן, בין כתב-קטגוריה לבין מושאו. במילים ברורות: הואשמת לא פעם בהפעלת תותחים כבדים נגד אנקורים. ולא כך כלל. אלף אנקורים יאכלו את כבדו של הנשר, זה נשר הספרות העברית החדשה שבתחילת ימיה הגביהה עוף מאוד. ובאשר ל'מכאן והלאה' – אין אטריבוט מילולי זה עומד מחוץ להקשר המקובל של סיפורת, שהרי אילו לא היה משתלב בקאטיגוריה מכלל הקאטיגוריות של הסיפורת הנכתבת כאן לא הייתי טורח. מיקרה 'מכאן והלאה', על מערכת האניגמות שלו, הוא דמוי סיפורת יותר ממה שמסתבר ממקרא ראשון, וכאן מצויה סכנתו העקרונית – סכנת מראית העין. הקודיפיקציה שלו היא קודיפיקציה ספרותית. מודל האב של 'מכאן והלאה' נכתב לפני פחות מעשר שנים. השימוש במטונימיה, בפערי סיקרון, בלשון ובשדרה של אנאלוגים מזכיר יותר מכול חיה משונה הקרוייה סיפורת. גם כאן צריכים הדגמה כלשהי: הרופא המוצג לפנינו בפתח הרומאן מסביר את ה"תימה הבסיסית" של ההתרחשות בלשון מיטאפורית מעין זו: "צריך לחשוב כמושגים של גוף, אמר כשעמד לסיים את

* המדור "מיקרי-מיבחן בספרותנו" מאת א. נבות יעורר בוודאי תגובות לא-מעטות. מערכת 'עכשיר' תיתן כחמיד רשות תגובה מנומקת לחולקים על מאמר זה או אחר, על בסיס תופש-הוויכוח והרצון לברר סוגיות של חוויה ונוסח. נוסחים מקוצרים של חלק מן הרצוניות שבמדור "מיקרי מיבחן בספרותנו" פורסמו במוספו הספרותי של 'מעריב' "ספרות, אמנות, ביקורת". נוסחים אלה מהווים חלק מהליך ותהליך הכתיבה: כעל המדור מודה בזאת למשה בן שאול, עורך "ספרות, אמנות, ביקורת" על הגמה שהעמיד לרשותו.